

Сынапта
2 харчы

П. СЕДАЛИЩЕВ фототд.

Оройуон быйылгы кирбиилэрэ: 36000 тонна от, 4400 тонна сиилэс, 2400 тонна сенаж, 1000 тонна от мээкиктэ

ОРОЙУОН СОВХОЗТАРЫГАР 1976 СЫЛГА ОТТООХУН ГРАФИГА (тоннанаан)

СОВХОЗТАР	Бялаан	5. VII 5 %	12. VII 12 %	19. VII 20 % ¹⁰	26. VII 30 % ¹⁰	2. VIII 40 %	9. VIII 50 %	16. VII 60 % ¹⁰	23. VIII 70 %	30. VIII 80 % ¹⁰	6. IX 90 % ¹⁰	13. IX 100 %
Карл Маркс	12600	630	1500	2520	3780	5040	6300	7560	8820	10080	11340	12600
Субуруускай	14000	700	1680	2800	4200	5600	7000	8400	9800	11200	12600	14000
Эрилик Эрнстийн	9400	470	1130	1880	2820	3760	4700	5640	6580	7520	8460	9400
Оройуон урдунан	36000	1800	4310	7200	10800	14400	18000	21600	25200	28800	32400	36000

ОТ МЭЭККЭТИН ОНГОРУУ ГРАФИГА (тоннанан)

СОВХОЗГАР	Былаан	3. VII	12. VII	19. VII	26. VII	2. VIII	9. VIII	16. VIII	23. VIII	30. VIII	6. IX	13. IX
Карл Маркс	400	10	40	80	120	160	200	240	280	320	360	400
Субуруускай	400	10	40	80	120	160	200	240	280	320	360	400
Эрнстк Эрнстайн	200	5	20	40	60	80	100	120	140	160	180	200
Олейгон волауэн	1000	25	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000

Сиилэстээһин графига (тоннанан)

Сонхолтар	Бялаан	5 VII 10 бяр.	12 VII 20 бяр.	19 VII 30 бяр.	26 VII 30 бяр.	2 VIII 70 бяр.	9 VIII 80 бяр.	16 VIII 100 бяр.
Карл Маркс	1500	150	300	450	750	1050	1200	1500
Субуруусхай	1700	170	340	510	850	1190	1360	1700
Эрдэнэ Эрхистийн	1200	120	240	360	600	840	960	1200
Оройуон урагунэн	4400	440	880	1320	2200	3080	3520	4400

СЕНАҢЫ БЭЛЭМНЭЭНИН ГРАФИГА (тоннажам)

СӨВХОЗТАР	Былаган	5. VII 100%	12. VII 30%	19. VII 50%	26. VII 60%	2. VIII 70%	9. VIII 80%	16. VIII 90%	23. VIII 100%
Кард Маркс	800	80	240	400	480	560	640	720	800
Сүбүрүүсөйд	900	90	270	450	540	630	720	810	900
Эрилик Эрастийи	700	70	210	350	420	490	560	630	700
Оройуон урдунзы	2400	240	720	1200	1440	1680	1920	2160	2400

Бабаага бүгүн-сарсын киирэллэр

«Төмөрлүүн»-д сайн технологийн
өлөөхө кишкэрэгтэ туруман сэл-
дэлээр. Өд бишнатынан тутул-
лар техникада, «эвнө састаа-
г»-ар билдэр көстөр уларийнм баар
буулаа. Ити туох түмүктөөх буо-
лара үлэ-хамнас хаамыатыттан
көстүү уенин баар-суох ошаттаах
эвөнөөхтөрөөнү тыллараагар ту-
руохтара динэ эрмээбит. Өд эр-
рн кишкэр хөдүбара кириилэрэ
аны да нэдиэлэ үстата тардыла-
рыгар тинийдэ. Төрө днэтэххэ, ити
нннн эвөнөөлөргө трактор, навес-
ной охсор, мунир, эвөнөөтөр-
өдорунал түгээниин хамчыла
охсор түбүгүр сөнхөз сэлдэтата
кытта көмөөсөтөдүнэ эри сатамар.

Кэлин сүлэлэргэ Бабабага мөх-
ширөөдөнхий нигарлаах эмнэ өг-
туур. Бэйнал од дөйду олзе уу-
туйаа нөдө эмнөтүн итгэинэ үдэ
дэбэйт. Зогсонгу эмнэ бигр өмш-
тэх атчут С. Д. Седлаковев сэл-
вар. Д. Е. Кавестантинен уонна
Н. М. Дьяковскай эмнөдөдтэх
дөдөмө өтөөчүдүлэр урукку мө-
шүртүрүлүнэн эмнэ Бабабага об-

мөстөмбөнийн суогу ашигласан со-
рбонгикалыгхтара. Бу үс звенө
хас биридилэрэ быгнал 280-нуу
тонна оту болонхихтээх.

арсын киирэллэр

Оттоң АВМ-0,4 агрегаты бийи хайаан да үлээттахиниңиң тл бйлар. Кини тохтоо суох уони нкин сменанан үрдүк ажурмутун алауык оту мөөкөлөө талла ырын халчыймактара днн эрднн эдэр бйлинистүрдэрийти Гаврил Бардшескаий уони Михаил Антипиңи операторла ыниң алауыбыт.

Карл Маркс латынча сөзхө
Абдулууинааы отделениети рд.
боңайдара, механизатордара өс-
щественный сүөһү аһызыгыч бэ-
дыныкыни оталаныш тэлэрорго
быйыл дь хоннохтоохтук оттуу
булуурдактар.

А. АРЖАНОВ,
биригзэшир.

ШЕФТЭЭХ ТЭРИЛТЭЛЭРГЭ СОРУДАХ (тоннанан)

Сыныарыллыбыт сов- хозтара, отделениелара	Тэриэтэлэр-аяттара	Соботууһу ото
Карл Маркс аатынан сов- хозка барыта		240
Бодугурса	райПО	100
Одьулуунча	13 №-дээх СПТУ	100
	госбанк, сберкасса,	15
Бахсыга	снбзас үкүдэ, ЛТЦ	25
Субуруускай аатынан сов- хозка барыта		265
Хатылыга	коммунальнай хонтуора	60
	балыһа, санэпидстанция,	
	аптека	20
	ДЭС *	10
	интернат-оскуола	20
	авиапорт, метеостанция	10
Болтоногоо	олук дьаһах комбината	20
	промнакомбинат	35
	1 №-дээх 8 кыл. оскуола	10
	2 №-дээх 8 кыл. оскуола	10
Соловьевка	эт-үүт комбината	35
Нытаанахха	суол участка	15
	лесхоз	20
Эрилик Эристини ааты- нан совхозка барыта		110
Холтободо	милиция, прокуратура,	
	нарсуд	30
	ветстанция, плем-холбоһук	20
	лесопункт	30
Чанырга	Чурапчы орто оскуолата	30

Дээр Михайлович Степанов бэрт кыра саанхнтан үлэд-хамнаска эрийнбигтэ. Кинини араас сут нтраан сымалар эрийнбигтэрэ. Оччолорто улаахин дьон салгалтамынан сиймнinin, мрлах үрэлэтгэ оттолоро, кыһынин араас үлэлэргэ сымдыара. Үлэд-хамнаска сыстагаас уод сымдйа колхоз биир төвүү үлэнитниэн буолбута. Кэлин байгата эдр колхозонин үлэ араас мындардарытар унууйар. Билигин Эридик Эрстенин адеган сөнхөз баатын косидканыта

Общественийг сүеһүтэ аам-
зык бодо туруктаах базатын тэ-
рийини сайынгы айдар бһһд
раллар. Төһөнөн элбэх от бодо
туонкаланар да, соччонен сүе-
һүттэн аһы-уоһу илмы дэлэйэр.
Итин Хаданар өглеленкетан биш
ойнеттах рабочайда П. М. Степа-
нон үчүгэйдик ойдүүр. Ол иһин
оскула ололоруттан калонди
звонотун үэринен сылын азый
Бабада урөөр оттуго үтэстээх,
Соруудан мэдүн толорор, Аас-
рыт сылга 2500 ц. былаан тиэр-
диллибитин лаппа аһарбыта.

СНИМОВКА: звеновод И. М. Степанов.

БЭЛЭММИТ СИТТЭ

Сүүдэртэн илалдлар бородуухсуйаны дэлэтин хүүх сайн бигэр бийлэгин олгогнүх сөхсүтэн, мачиркэч таба туһа-шамтан биднэчч түтүлуктаах. Бийыл бийнги өгдөлөнбө-хыгар аһидык түрүктээх бээтэйн тариниыг бэлээнэни үлэ эрдэттэн мытыалыбыта. Өт үлэтигэр түтүллар тарилары өнөрүү, трактордары техничскай көрүү истин, охсордору усина муһаардары биир сиргэ киһибин сөхсүүү, тийийэ сыппаас чаастарын онтог-монтаг хонуйсон тагыы жүрүүн үлэзери ыппыппыт үр буулаа. Өтүур лөөнөлөр салдыаач чылары уонна састааптары сүүмэрдэһин бэйэтэ эинэ тус-на түбүктээх уонна ходоһада киһиэн баран үлэни-хамнаһы тариниыг бидеаарар оруулаах. Ити боннурүөс өгдөлөнө советыгар бидеаарыллан турар.

Общественная служба абылмыгын соётоуонкааабын быдыа-
быктаах күүнэрэ үүнүлэр. Быйыл алмастарбыт, үрөхтөрүм
кырамылара күөх. Каники күүнэртэ түбүтөлөөтү ардактар
кыны сири хантылаар. Ошон от көхтөөштүк өрө аныккан ээр.
От хомууругар рабочай былаан оёбулушпа. Барыта 7 эне-
по үлөлүбө, ол ичинер үс механизированнай апараттар, жана
көбө эвенолара. Кинилер барыта 2300 тонна оту соётоуон-
кааыахтаахтар. Дойду эгэр собуруу Д. В. Герасимов, оттон
хөтү В. П. Илларионов, Машири үрөкөр Н. Г. Кондратьев са-
далааччылардаах механизированнай апардаах эвенолар үлө-
лөхтөрө. Кинилер хас бирдинилэрэ сезон устата 500-түү
тоннаны бөлөмүнир соруктаахтар.

Н. Ф. Петров уонна Н. П. Каженкин колхозно үлэһиттэр зэв-
сэһэ 280-туу тонна быһааннахтар. Оттон 15 киһилээх
үлэһиттэр зэвсөөлөрүн Н. А. Окосеников салайан үлэ-
лэттэ. Киһилэр Мэһирэ үрүр 150 тонна оту сөрөтүөккэ
аһахтара. Бу аһахтар илин күүһүнөн оттуур эбэлэргэ ыра-
та суох сөрүк. Быйыл уопсайа 300 тонна сиилэһи, 180 тон-
на сенажы бэлэһинир быһааннаахпыт.

Охсор буруустар, мушьярдар өрөмүөнүнөн, тыгымдан бөлүнүшкөн. Халыктар массалары олус эргилер, анан ишканаларды үгүс түбүгү көрүстүлөр. Бирок Мушьяр үрөсү өтүү кырдаччылыгы үчүгү техникадан хаагычарга кынаабыт. Отоошунга үлэиэхтөөх үс ДТ-75 уонна 7 МТЗ трактордот эки өрөмүөнүнүнүн.

Бийдмэ отгообун бйлаанан хайаан да толорлорго кыаана бизт. От үлэтигэр түтүзэлэр техника адхьяан-кэбээнэн уһун нук турбатын түһүгэр саппаас маанынан хааччынар бада далайын. Онуоха «Сельхозтехника» холбоһуг уоһна сомхот нут салалтата көмөлүһхөтөрө днөн бүк эрмээбит.

А. КОНДРАТЬЕВ

Эрияни Эристинн аатынан совхоз Хайдахсыт
отделениетын биригэдьириз.

П. СЕДАЛИЩЕВ фотота.

Н. А. КАЛАНДАРАШВИЛИ
(БҮГҮН ТӨРӨӨБҮТЭ 100 СЫЛА ТУОЛАР)

1976 сэлд аавхха бэс хийн 26 хүнүүд иргэдийнхэй сэрин сэвнэгэ-номоххо кирибт ге-ройа Нестор Александрович Калашнирхын гэрээбүтэ 100 сыла туолар. Кини угулчуу-лаах дьылдалаа, сөйрөдүү чаархай олоу олон ааспы-ти. Тус бэйтин хорсун бэйһы-тын. Кини саллар партизан-ныры геронимырын уонна бөһөбүөй дьылаларын туунан өссө тыннандар порот сэһи-номох орогубута.

1896 сыллаахха Нестор Каландарашвили бааһын айдаруонна саллааттар ортолоругар революционнай пропагандаҥы ыһыһытты иһин Тифлистеэди учителискай семинария 4-с кылаһыттан уһуллубута. Учуута-лынан, охтон «Россиятаагы парокходство уонна эргизин обществотына» Батумиалаагы отделениеҥи суауусваталааҥы иһин үлэһин сымдаһын, иһин кистэлэҥинин революционнай үлэһин мытарын тохтоппотоҕо. 1905—1907 сыллардааҕы Нуучча бастакы революцияҥы сааһана Н. А. Каландарашвили Грузиятаагы революционнай сойбатһылар аҥһиннай кыһыһаалаахтарынан уонна салайааччыларынан буолубута. Ол кэрдиһин көм туһунан кини маһын суруйубута: «1905 сыллаахтан ыла кыраныммыс таһыттан сэрһин сэмһин адалыммыс салайааччылар буолхотторгүр кинирһитһин, ыраахтааҕы сэрһилэрин утары турунар араас байһаннай тэрһитэлэри уонна дружиналары хаммаидалаа быттым. 1907 сыллаахха Кавказка реакция эрөөҕидөөбүтүн кэнһитһин күпэлбитим».

Революционный үлэтин ийин Н. А. Каландарашвили үгүстүн хаайытла сымдыгыта, Ийеи уонна Керч түрүлэригиттен хаста да күрзөбүтэ. 1908 сымдыахха күбүн Н. А. Каландарашвили, Дальний Востогууан кырааныыса таһыгар куруурга быһаарынан, бэрт эрайыан Иркутскайга тийибитэ. Иркутскайга хаалан революционный үлэи салгаан мыһытын ийин хаста да тутуулан хаайыллыгыта.

1917 жылдағы буржуазно-демократическая революция кыайлыгыар Н. А. Каландаршын Черемхово шахтердари кытта активныйды үлө

лэзбитинэн барбыта (олор ор-
толоругар Нуучча бастакы ре-
волюцията хотторбутун кэнне
хаатыргаа уонна көскө мытыл-
лыбыт грузиннар элбэх эти-
лэр). Кани минтинизгэ, рабо-
чайдар уонна саллааттар му-
нбахтарыгар тыл этэрэ, Бирна-
мизинэй правительствонь ойөөч-
чүлэрэ хара мининэн хорую-
туура.

Сибиргэ Советский былаас сууларыллан Колчак хааншаах диктатурата олохтомзутун кэниэ Н. А. Каландаршини илтигизанский этэрээти хамаандаабыта. Иркутский үөбүөрүнэ Баларданаады уонна Уёһээ Ленатаады уезтарыгар, Забайкалье арал өттүгэр уруктаардесцтары уонна интереснэри үлүтүрүтэлээбитэ, оттон 1920 сыллаахха Илгичи Сибиргэ Колчак армиятын тобохторун иттиинэ Дальнай Востокка интереснэри урусхаллаабыта кыттыбыта.

У армий уонна Илүүгн Сибирдээгэн баймалнай оюкурук сэринлэрин командующайа Уборевич 1921 сыллаахха алтынны 6 күнүгэр таһаарбыт 1516 №-дээх бирикээһигэр Н. А. Каландарашвили бойобуой оһолорун туһунан бу курдук этиллэр: «Сибирь территориятыгар Советскай былааһы туруулаһан көмүскүүр иһин охсуһуу ыар сылларыгар таб. Каландарашвили Нестор Александрович киинин килбэһинээх көмүскээччилэртэн биир бастыгырарынан буолбута. Рабочай-баймаһай былаас үөскээһинин бастаһы күнүттэн ылаппи бастаһан Семеновы, оһтон Колчагы утары утумнааххыт охсуһута... 1920 сыллаахха муус устар эргэтигэр таб. Каландарашвили японскай-семеновскай фронга ыһтыллыбыта. Ити дьыллаахха ыам ыйын 12 күнүгэр Гонгата аттыгар, пехотаттан уонна кавалериятан түмүлдүбүт холбоһуктаах этэрээти хамаандалыы сылдьан, таб. Каландарашвили атаар уонна нэдэһигэр таптаран бааһырыпта. Тоһо да улаханньык ыарыһаһаннар, роһун хаалларбатта. Кыргыһы түмүгэр японецтар, элбэх сүүтүктэнэн, Сохондо станцияга чутууларга күһэллбиттэрэ. Киинэлэргэ таб. Каландарашвили дьаһнардарыт утарылаһыта эйэлээһи түһэрсэллэригэр уон-

на Июния сәһилләре илн дзе-
ки чугуйууларыгар кырата
суохтук көмөдөсүтэ. Таб. Ка-
ландарашылн революция уонна
республика нинигэр улахан
оңгөлөрдөөдүү бэлэттээн, У ар-
мия уонна Илнигэр Сибирь-
дээки байыаныш уокурук Рево-
люционнай Советтара нинни
2217 №-дээх Кыһыл Знамя
орденнэн мадараадалымьга
уураах таһаарда».

1920 сэмлаахха атырдаах
ыйгыр Дальний Восток рес-
публикатын атын дойдулардаа-
ды дыназаларын министрство-
та Н. А. Каландарашвилини
РСФСР правительствотын кыта
кансэтизиэри Москвалаан
иэр Китай байыаннай миссия-
ыгыр салыарбыта. Ол бара
сымдыытыгыр кинини В. И.
Ленин приемнаабыта. Москва-
тан эргилтэн кэлэн барап, 1921
сэм салгытыгар, кини Россий-
ский Коммунистический партия
кэпкэтигэр кыпсрбэтэ. (Иркут-
ский күбүөрүнэ бэрэбинэкаэлиир
комиссиятын уураабынан кини
партийнай ыстааба 1917 сэм-
лаахтан аармалара бигэргэтэл-
дибитэ). Кореелар револю-
ционнай байыаннай чаастара
тэрэлиибиттэригэр 1921 сэм-
лаахха Н. А. Каландарашвили
1-гы Кореяский биритээдэ ко-
мандирлыыа алааныта.

Ити кэмнэ, үрүүг офицердар, гойоттор уонна буржуазнай националистар сэбилэниилээх
(Бүтүүтүн 4-с стр. нэр.)

(Бүтүүтүн 4-с стр. нэр.)

БИНИЭЖЭ ЭПЛИЭТТИМЛЭР

«ХОДУАЛАРТА КЫНАМНЫ
та олох», 1976 сыл мам айын
совхоз Кытаанхаттазын отеление-
дэрин, олохуллубут сирдэргэ от
кылларналыбетин, сирн ыуоогу
тухунан сүрүлүбүт.

Сонхон директора М. И. Бел

«Сурунка ийиллыбыг итагач бары отделениелар управлению лартан таһаарар уонна күрүөлөр ларыгар соруудахтаабыта. Ходуу «Сельхозтехника» халбегугун Дуогабар быһымынанан сөххөс уо ходубаларыгар киллэттөрбөтэ. — лаах көмбэй сүөх буолан, ити талыйы быһыл күрүөчү өрөмүсү тириинэн үп көрдүбүтэбэ. Отто уонна Бөлгөһө отделениеларыгар

СЕТЕВОЙ УЧАСТКА
БУРУЙУНАН

Конники биригмээр, ордук байдал салсхийтанг мла, прөгүөн кишини уоина совхозтарыан электрической энергиянан хааччыиы биллэ-косте нолтегүлүшнз. Чурапчы сэдлэннзетигэр дараны, нэбилекторсга дараны тух да саргитига, биллэрингэ сүхх электро-уот сотору-сотору баран хаалар уонна хастыама чааһынан, ардытар бүгүн сууккаларынан дараны кэлбэт буолар тубалталарга чаастатык таһаарыллар буоллудар.

Олон ихэууларыг элек-
троэнергийн үлэний кол-
лективтар производстволарын
цикла үгүстүж кэйиллэр, үлэ
биримэтэ түүхата суух сүгэ-
риллэр, государственнай бы-
лааннары уонд сурдахтары
төлөрүүгэ эбии ырахаттар
үөскүүдээр, өттон совхозтарга,
эт үүт комбинатыгтар эртөн
предприятиелэрийн бөлөн

суулалдаа бородууксуя буэр-
ту буолар. Электроэнергияна
хааччыны нэлтүбүтүн сөрөх
общественнай - политической
даһаллар харгыстаналлар,
биримизтигэр ыччыллыбаттар.

Итгнэхэд буга барьцатгар оройуоннады сетевой участак (начальник Захарков В.С.) сирэй буурйдаах. Бу тонунаадылар үлэнигтээх коллектив оройуону электрэнергиянан быыстала суох хааччыллыга наадалаах дыһаллары бириэмэтигэр ылбат, электрлиниилары оройуоннаады үлэлэриг наһаа бытаанык, септоох хаачыстыгата суох ылтар, оройуон киһинигэр да, нэһиликтэргэ да электрлиниилаларга тахсар саахаланылар бириэмэтигэр туоратыллан испэттар. Сетевой участкак электрэнергиянан бастайааныйдик туһанар тэрилтэлэр салыааччыларыттан, нэһилиэннээттигирэ сигналларга көһүүнүкүсыйаанынаар, тахсар алдынылар-кэбөөһинилэри көннөрүтэ суһал дыһаллары ылбат.

Сетевой учаастак холдинг-фирмага үлэ дэлсипинилээнэ, сатархай, эппизитинэс наминдах. Ол үрдүнэн, начальнигай. Захарков В. С. еттүттү туһааннаах үлэһиттэргэ сөптөөх көрдөбүл туруоруллубат, контуруел олохтоомот, бэлдигээр сетевой учаастакига бастайааннай дьһуурусууба тэриллибэт. Билр үкүсүн ол да табигитигэр үлэ бикрияметигэр да наадынааччылар сетевой учаастак үлэһиттэрин үтүктүк булбааттар, тахсыйыттар тэрэти туораттарымыны ситиспүттөр.

Оройуону электроэнергия
нан хааччиймыга итинник бе
дөө итээстөр таваарыны
базтарынан ебээстөр сотору
таарыта ССКП райкомун бюро
та бу боштурууу анаанчын
изин дүүдэлэстэ уонна еста
вой учаастак үлэтин тосту
тупсарарга туһуламмыт бы
һаччы дьаһаллары болоттир
уураары ылынна. Бүөх орду
улахан болломтону сөгөй
учаастак коллективналар үлэ
дыһсынылиниэттик берергөтү
гэ, үлэбэ эппиетинэфи үрдэ
тингэ, тарилтэлэртэн, нэни
диэннэттэн киирэр үчүсүү
лэргэ, сайабылланналарга
уонна этиилэргэ ордук бол
ломтолоохтук сыманнаһымыс
уонна олорго тутатына сөг
төөх дьаһаллары илан илэргэ
уурулуна.

Күүтүүлэх киһи

Комсомолецка Анна Дычно-
стая мөл ахсын күүтүүлэх кү-
дү малдыат. Кийи хайматта, с-
рунаалга, пенсиялары ээзды и-
минэр тиардыр. Сурутуу букку-
луутун, калбэксэ хайыматын т-
тиарбат. Маршрута—көпүс ку-
лак, десход, ветеринарийн учу-
так территорияларын маллары

И. П. КУЗНЕЦОВ

● Ученый субэтэ ●

ҮҮНҮҮНҮ КӨРҮҮ-ХАРАЙЫ

Билигин үүнүүнү көрүү-хараанын саамай эшигтээх күннөрө сагааннилар. Хас бирдин сыд бейгэ уратылаах буолар. Быйылгы эрдэтөөн сааг, тымныа үүнүүр сыыс оттор үүнүүлэригэр үчүгэй усулуобуйаны төсөөттүлөр. Хаһаайчытыбалар бу күннөргө ыһыны үчүгэйдик көрдөхтөрүнө-харайдахтарына эрэ үрдүк үүнүүнү ылыахтара.

Саха сирингэр туорахтаах куй-
гураллары сымстан ыраастааһын
биһирэммит ныматынан барана-
лааһын буолар. Иһым кэнниттэн
иһэ-алта хонон баран, сизэ
бытыгырман иннинэ ЗБП-0,6
бараналарынан туора тараныл-
лар. Бараналааһыны бытыгы-
раан тахсыбыт сымс өттөр суох
оҕоһулааллар, почва көбүтүүлөр,
онон сирин тутууга эмэс үчүтэй
усулуобуһа өскүүр.

Итгэлтэн салтныг сэлсэс оту химической промышленности дотроо нутагтаа суух ажлаа хийдэг. Ордун утгилан болгохтоо сэлсэс химийн үйлдвэрлэлд (байгындал) нь, сортоорын уонна көрүгүнэртэй көрөн илрээстэйгээр үүсүүлэхтээх. Байгындал гэдэг илрээстэйг сэлсэс үүнээр илрээстэй, сэлсэс элсэл үүнээр үүсүүл. Өмнө сортоор сэлсэс үйлдвэрлэлд эрх ниймэл болон илрээстэй сэлсэс. Сэлсэс үйлдвэрлэлд

мнмылары бастаан боруубалаан
мнмынан бэрэбиэркэллээр.

Көдүүс уюнна хаачыастыба ягилтжатын бастаан сылыттан ийиыны сортовой сизмэнэн ыгтарга сүүүн болгомото ууруллуохтаах. Ол ииниттөн быйылар ийиыны көрүгүзүрүшүн уюнна сортарынан ыраастааһын хайаан да олохтоһуохтаах. Онуоха сизмэ бытыгыраан тахсыбытың көнниттэн араскыларыннан көрөн, сэлэтиннээтөн дьаһымнээн уюнна эбизин, дьаһимнэнтөн сэлэтиннэни уюнна эбизин арааран суох егөһүллүуохтаах. Итинниик ыраастахматах сизмэнэн толугадууутун көннэ ыраастымыр массыыналарынан суох өкөрүү олус уустук, кыаллыбат да дикхэ сөп. Оһөн билгитин ыраастааһынга үлэ хайаан да ыгтыллыахтаах.

Туурахтаах культуралар, хор-
туоншуй уонна оворуот астарын
уунууларын урдагынаа кэрбөөч-
чиллэри суох өтөрүү улахан суол-
талаах.

Сыныс от былдыабыт учаас-
таарыгар хортуоппуй үүнүүтэ
тамытырын ким барыта билэр.
Хортуоппуй үүнүүтүн керүү-ха-
айыны олордугхтан ыла сараала-
абын. Хортуоппуйу олордугуну
ымтты таһыга катоктаатахха сирэ-
мэ хортуоппуй почва үрүү отту-

гэр чугаһыар, бааһына ньуур-
конноруллар, сник сүтүүтэ нэм-
тылар. Итинэн салгыы көртөөп-
пуйу көрүү-хараһыны хайдах оло-
дубуттан тутулуктаах мытыллар.

Сынс от бастаан тахсымытын почванаа көбүтүүнүн суох ото буллар. Ойно кылгас тиштээх барананан тарымалар. Бастакы бараналаанын хортуонпуй олох-дуллубутун көннүгөн бизс-азыс хомон баран, иккис—ото быгман мининэ, үһүс ото быкпытың кэнэ ытыллар. Сынс от тахсыбатах буолларына, бийрде-иккитэ эрэ бараналыахха сөп.

Эрээттер икки ардыларынаабы таастаанын хортуншуй ото бек-
пытын кэнэ, 10-12 сантиметр
дирингээхтик культивацияла-
анынан ытыллар. Сорех ула-
ханнык сымшырбыт учаастактар-
га культивациялаанын көмүү-
нөн солбуйзооха сөн. Онуоха
хортуншуй бытытыраан тахсы-
быт ото навесной бараналарынан
эбэтэр дбаакырдаах сыабынан
костубат гына көмүллэр. Эрээт-
тер икки ардыларынаабы иккис
таастаанын хортуншуй ото
15-20 сантиметр үүжмүтүн ази-
на ытыллар. Хортуншуй чаа-
кыларын ото сиббөнөхтэрин ип-
пинэ көмүллэр.

Аатырбыт хөртүөлпүүй үүһүнэ
рээччи И. Ботрус хөртүөлпүүйү
комүүнү ардах эбатар байа үчү
тэйдие сиигирдянтис кэнииттэн

лаытаран өрдөрө. Ёни үлэниир
сиригэр Мараңга хортуоннуу
сүрүннээн от ыйын ортогугар кө
хөлөр. Кылас отунан сылынар
быт хортуоннуу 2, 4 Д натрие
вай туус икки килограмнаах до
затын биир гектарга, сыяканын
1,25 килограмчы ыстараллар. 2, 4
Д натриевай туууу тракто
прискивателинэн хортуонну
ето быкпытын кэннэ үс-түөр
хонон баран ыстараллар. Сия
каны олоддуу конниттан 3-5 хо
нон баран ыстараллар.

Отгон Покровскайдварь ОНХ хортуоншуйу үүншэрээччигэ Г. П. Иванов хортуоншуйу олоодоот нэ днэлэ устга 5 сантиметр тингс тирдэх барананан таратар. Хортуоншуйу ото бытыгыраастарына бастакы комүүнү сагалнаыр. Хортуоншуйу ото 25 сантиметр буолларына көмөр-Иитнэн кичи почва ууну уонна салгыны аһарар дьүүрүрүп үрдэтэрин туһунан агар.

Үрдүк үүнүү эвенчалара, хө-
туоннуу үүннэрэаччиһар көрүү-
гө-харайылыта наука уонна бас-
тын оһыт-ситиһинилэрин олук-
тоон, үрдүк үүнүүнү ылар иһин
данылардаахтык үлэлиэхтөөхтөр.

Д. КОРНИЛОВ,
Саха АССР үтүөлээх
агронома,
тыа хайаайыстыбаннай
наука кандидата.

